॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वितीयः प्रपाठकः॥

तृतीयंस्यामितो दिवि सोमं आसीत्। तं गांयुत्र्या-ऽहंरत्। तस्यं पर्णमंच्छिद्यत। तत्पर्णोऽभवत्। तत्पर्णस्यं पर्णत्वम्। ब्रह्म वै पर्णः। यत्पर्णशाखयां वथ्सानंपाकरोति। ब्रह्मणैवैनानपार्करोति। गायत्रो वै पूर्णः। गायत्राः पुशवः॥१॥ तस्मात्रीणित्रीणि पर्णस्यं पलाशानि। त्रिपदां गायत्री। यत्पंर्णशाखया गाः प्रार्पयंति। स्वयैवैनां देवतंया प्रार्पयति। यं कामयेतापृशुः स्यादितिं। अपूर्णान्तस्मै शुष्काँग्रामाहंरेत्। अपशुरेव भवति। यं कामयेत पशुमान्थस्यादिति। बहुपूर्णान्तस्मै बहुशाखामाहंरेत्। पृशुमन्तंमेवेनं करोति॥२॥ यत्प्राचीमा हरेंत्। देवलोकमभि जीयेत्। यदुदीचीं मनुष्यलोकम्। प्राचीमुदीचीमा हरति। उभयौर्लोकयोरिभ-जिंत्यै। इषे त्वोर्जे त्वेत्यांह। इषंमेवोर्जं यर्जमाने दधाति। वायवः स्थेत्याह। वायुर्वा अन्तरिक्ष्मस्याध्येक्षाः। अन्तरिक्षदेवत्याः खलु वै पृशवः॥३॥ वायवं एवैनान्परिं ददाति। प्र वा एंनानेतदा कंरोति। यदाहं। वायवः स्थेत्युपायवः स्थेत्यांह। यजंमानायैव पुशूनुपं

ह्वयते। देवो वेः सिवता प्रापियत्वित्यांहु प्रसूत्यै। श्रेष्ठंतमाय कर्मण इत्यांह। युज्ञो हि श्रेष्ठंतम् कर्म। तस्मादेवमांह। आप्यायध्वमित्रया देवभागिमत्यांह॥४॥

वृथ्सेभ्यंश्च वा एताः पुरा मंनुष्येभ्यश्चाप्यांयन्त। देवेभ्यं एवैना इन्द्रायाप्यांययति। ऊर्जस्वतीः पर्यस्वतीरित्यांह। ऊर्ज् हि पर्यः सम्भरंन्ति। प्रजावंतीरनमीवा अयुक्ष्मा इत्यांह प्रजात्ये। मा वंः स्तेन ईशत् माऽघश्र स् इत्यांह गुप्त्यै। रुद्रस्यं हेतिः परि वो वृण्कित्यांह। रुद्रादेवैनांस्रायते। ध्रुवा अस्मिन्गोपंतौ स्यात बह्लीरित्यांह। ध्रुवा प्वास्मिन्बह्लीः करोति॥५॥

यजंमानस्य पृशून्पाहीत्यांह। पृशूनां गोपीथायं। तस्माँथ्सायं पृशव उपसमावर्तन्ते। अनेधः सादयति। गर्भाणां धृत्या अप्रपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रपादुकाः। उपरीव निदंधाति। उपरीव हि सुवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य समेष्ट्ये॥६॥

प्रश्वं करोति प्रश्वं देवभागिमित्यंह करोति नवं च॥———[१]
देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रस्व इत्यंश्वप्र्शुमादंत्ते प्रसूत्यै।
अश्विनौर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू
आस्तौम्। पूष्णो हस्तौभ्यामित्यांह यत्यै। यो वा ओषंधीः
पर्वशो वेदं। नैनाः स हिनस्ति। प्रजापंतिर्वा ओषंधीः
पर्वशो वेदं। स एंना न हिनस्ति। अश्वपृश्वां बर्हिरच्छैति।

प्राजापत्यो वा अर्थः सयोनित्वार्य॥७॥

ओषंधीनामहिर्सायै। यज्ञस्यं घोषद्सीत्यांह। यजंमान एव र्यिं दंधाति। प्रत्युष्ट्रं रक्षः प्रत्युष्टा अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। प्रेयमंगाद्धिषणां ब्र्हिरच्छेत्यांह। विद्या वै धिषणां। विद्ययैवेनदच्छेति। मनुना कृता स्वधया वित्रष्टेत्यांह। मानुवी हि पर्शुः स्वधाकृता॥८॥

त आवंहन्ति क्वयंः पुरस्तादित्यांह। शुश्रुवाश्सो वै क्वयंः। यज्ञः पुरस्तांत्। मुख्त एव यज्ञमा रंभते। अथो यदेतदुक्ता यतः कुतंश्चा हरंति। तत्प्राच्यां एव दिशो भंवति। देवेभ्यो जुष्टंमिह बर्हिरासद इत्यांह। बर्हिषः समृंख्ये। कर्मणो-ऽनंपराधाय। देवानां परिषूतम्सीत्यांह॥९॥

यद्वा इदं किं चं। तद्देवानां परिषूतम्। अथो यथा वस्यंसे प्रतिप्रोच्याहेदं कंरिष्यामीति। एवमेव तदंध्वर्युर्देवेभ्यः प्रतिप्रोच्यं ब्र्हिदांति। आत्मनोऽहिर्सायै। यावंतः स्तम्बान्यंरिदिशेत्। यत्तेषांमुच्छि्र्ष्यात्। अति तद्यज्ञस्यं रेचयेत्। एक स्तम्बं परिदिशेत्। तर् सर्वं दायात्॥१०॥ यज्ञस्यानंतिरेकाय। वर्षवृंद्धम्सीत्यांह। वर्षवृंद्धा वा ओषंधयः। देवंबर्हिरित्यांह। देवेभ्यं एवैनंत्करोति। मा त्वा-ऽन्वङ्गा तिर्यगित्याहाहिर्सायै। पर्वं ते राध्यास्मित्याहध्यैं। आच्छेत्ता ते मा रिषमित्यांह। नास्याऽऽत्मनों मीयते। य

पुवं वेदं॥११॥

देवंबर्हिः शृतवंल्श्ं विरोहेत्यांह। प्रजा वै ब्र्हिः। प्रजानां प्रजननाय। सहस्रंवल्शा वि वय र रुहेमेत्यांह। आमेवेतामा शांस्ते। पृथिव्याः सम्पृचंः पाहीत्यांह प्रतिंष्ठित्यै। अयुंङ्गायुङ्गान्मुष्टीं लुंनोति। मिथुन्त्वाय प्रजांत्यै। सुसम्भृतां त्वा सम्भरामीत्यांह। ब्रह्मणैवेनथ्सम्भरति॥१२॥

अदित्यै रास्नाऽसीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या एवैन्द्रास्नां करोति। इन्द्राण्ये सन्नहंनुमित्यांह। इन्द्राणी वा अग्ने देवतांना समंनह्यत। साऽऽभ्नीत्। ऋद्धे सन्नह्यति। प्रजा वै बर्हिः। प्रजानामपंरावापाय। तस्माथ्स्नावंसन्तताः प्रजा जांयन्ते॥१३॥

पूषा तें ग्रन्थिं ग्रंशात्वित्यांह। पृष्टिमेव यजंमाने दधाति। स ते मास्थादित्याहाहि रेसायै। पृश्चात्प्राश्चमुपंगूहति। पृश्चाद्वै प्राचीन् रेतों धीयते। पृश्चादेवास्में प्राचीन् रेतों दधाति। इन्द्रंस्य त्वा बाहुभ्यामुद्यंच्छ इत्यांह। इन्द्रियमेव यजंमाने दधाति। बृहुस्पतेंर्मूर्भा हंग्मीत्यांह। ब्रह्म वे देवानां बृहस्पतिं:॥१४॥

ब्रह्मणैवेनंद्धरित। उर्वन्तिरिक्षमिन्वहीत्यांह गत्यै। देवुङ्गमम्सी-त्यांह। देवानेवेनंद्रमयित। अनेधः सादयित। गर्भाणां धृत्या अप्रेपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रेपादुकाः। उपरीव नि

दंधाति। उपरींव हि सुंवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य सम्ष्रो॥१५॥

स्योनित्वार्यं स्वधाकृताऽसीत्यांह दायाद्वेदं भरति जायन्ते बृह्स्पतिः समंष्ट्री॥———[२]

पूर्वेद्युरिध्माब्र्हिः करोति। यज्ञमेवारभ्यं गृहीत्वोपंवसति। प्रजापंतिर्य्ज्ञमंसृजत। तस्योखे अंस्रश्सेताम्। यज्ञो वै प्रजापंतिः। यथ्मांन्नाय्योखे भवंतः। यज्ञस्यैव तदुखे उपंदधात्यप्रंस्रश्साय। शुन्धंध्वं दैव्यांय कर्मणे देवयुज्याया इत्यांह। देवयुज्यायां एवैनांनि शुन्धति। मात्रिश्वंनो घुर्मोऽसीत्यांह॥१६॥

अन्तरिक्षं वै मांत्रिश्वंनो घर्मः। एषां लोकानां विधृत्यै। द्यौरसि पृथिव्यंसीत्यांह। दिवश्च होषा पृथिव्याश्च सम्भृता। यदुखा। तस्मादेवमांह। विश्वधाया असि पर्मेण धाम्नेत्यांह। वृष्टिवै विश्वधायाः। वृष्टिमेवावं रुन्धे। द॰हंस्व मा ह्वारित्यांह धृत्यै॥१७॥

वसूनां प्वित्रंम्सीत्यांह। प्राणा वै वसंवः। तेषां वा एतद्भाग्धेयम्। यत्पवित्रम्। तेभ्यं एवैनंत्करोति। श्तधार सहस्रंधार्मित्यांह। प्राणेष्वेवायुर्दधाति सर्वत्वायं। त्रिवृत्पंलाशशाखायां दर्भमयं भवति। त्रिवृद्वे प्राणः। त्रिवृतंमेव प्राणं मध्यतो यजमाने दधाति॥१८॥

सौम्यः पूर्णः संयोनित्वायं। साक्षात्पवित्रं दुर्भाः।

प्राख्सायमधिनि देधाति। तत्प्रांणापानयों रूपम्। तिर्यक्प्रातः। तद्दर्शस्य रूपम्। दार्श्यङ् ह्येतदहंः। अन्नं वै चन्द्रमाः। अन्नं प्राणाः। उभयमेवोपैत्यजांमित्वाय॥१९॥

तस्माद्य सर्वतः पवते। हुतः स्तोको हुतो द्रपस इत्यांह् प्रतिष्ठित्यै। हुविषोऽस्कन्दाय। न हि हुत इ स्वाहांकृत इ स्कन्दिति। दिवि नाको नामाग्निः। तस्ये विप्रुषो भाग्धेयम्। अग्नये बृह्ते नाकायेत्यांह। नाकंमेवाग्निं भाग्धेयेन समर्धयति। स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्यामित्यांह। द्यावांपृथिव्योरेवैन्त्प्रतिष्ठापयति॥२०॥

प्वित्रंवत्यानंयित। अपां चैवौषंधीनां च रस् सर्मुजित। अथो ओषंधीष्वेव प्शून्प्रतिष्ठापयित। अन्वारभ्य वाचं यच्छिति। यज्ञस्य धृत्यैं। धारयंन्नास्ते। धारयंन्त इव हि दुहन्तिं। कामंधुक्ष इत्याहातृतीयंस्यै। त्रयं इमे लोकाः। इमानेव लोकान् यजंमानो दुहे॥२१॥

अमूमिति नामं गृह्णाति। भृद्रमेवासां कर्मा विष्कंरोति। सा विश्वायुः सा विश्वव्यंचाः सा विश्वक्रेमेत्यांह। इयं वै विश्वायुंः। अन्तरिक्षं विश्वव्यंचाः। असौ विश्वकर्मा। इमानेवैताभिर्लोकान् यंथापूर्वं दुहे। अथो यथां प्रदात्रे पुण्यंमाशास्तें। एवमेवैनां एतदुपंस्तौति। तस्मात्प्रादादित्युन्नीय वन्दंमाना उपस्तुवन्तंः पृशून्दुं-हन्ति॥२२॥ बहु दुग्धीन्द्रांय देवेभ्यों ह्विरिति वाचं विसृंजते। यथादेवतमेव प्रसौति। दैव्यंस्य च मानुषस्यं च व्यावृंत्यै। त्रिराह। त्रिषंत्या हि देवाः। अवांचं यमोऽनंन्वार्भ्योत्तराः। अपंरिमितमेवावं रुन्थे। न दांरुपात्रेणं दुह्यात्। अग्निवहै दांरुपात्रम्। यद्दांरुपात्रेणं दुह्यात्॥२३॥

यातयाँमा ह्विषां यजेत। अथो खल्वांहुः। पुरोडाशंमुखानि वै ह्वी १षि। नेत इंतः पुरोडाश १ ह्विषो यामोऽस्तीति। काममेव दांरुपात्रेणं दुह्यात्। शूद्र एव न दुंह्यात्। असंतो वा एष सम्भूतः। यच्छूद्रः। अहंविरेव तदित्यांहुः। यच्छूद्रो दोग्धीतिं॥२४॥

अग्निहोत्रमेव न दुंह्याच्छूद्रः। तिद्ध नोत्पुनित्ते। यदा खलु वै प्वित्रंमृत्येति। अथ् तद्ध्विरिति। सम्पृंच्यध्वमृतावरीरित्याह। अपां चैवौषंधीनां च रस् स् सं सं संजित। तस्मांद्पां चौषंधीनां च रस्मुपंजीवामः। मृन्द्रा धनंस्य सातय इत्यांह। पृष्टिंमेव यजंमाने दधाति। सोमेन त्वातंन्च्मीन्द्रांय दधीत्यांह॥२५॥ सोमंमेवैनंत्करोति। यो वै सोमं भक्षियित्वा। संवथ्सर सोमं न पिबंति। पुन्भंक्ष्यौंऽस्य सोमपीथो भंवति। सोमः खलु वै सौन्नाय्यम्। य पृवं विद्वान्थ्सौन्नाय्यं पिबंति। अपुन्भंक्ष्यौंऽस्य सोमपीथो भंवति। न मृन्मयेनापिं दध्यात्। यन्मृन्मयेनापिद्ध्यात्। पितृदेवत्य स्यात्॥२६॥ अयस्पात्रेणं वा दारुपात्रेण वाऽपिं दधाति। तिद्ध सदेवम्। अयस्पात्रेणं वा दारुपात्रेण वाऽपिं दधाति। तिद्ध सदेवम्।

उद्न्वद्भवित। आपो वै रेक्षोघ्नीः। रक्षंसामपंहत्यै। अदंस्तमसि विष्णंवे त्वेत्यांह। युज्ञो वै विष्णुः। युज्ञायैवैनुददंस्तं करोति। विष्णो हृव्य १ रेक्ष्मस्वेत्यांह गृत्यै। अनेधः सादयित। गर्भाणां धृत्या अप्रंपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रंपादुकाः। उपरीव निदंधाति। उपरीव हि सुवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य सम्ष्रिया २७॥

कर्मणे वां देवेभ्यः शकेयमित्यांह् शक्त्यैं। युज्ञस्य वै सन्तंतिमन् प्रजाः पृशवो यजंमानस्य सन्तांयन्ते। युज्ञस्य विच्छित्तमन् प्रजाः पृशवो यजंमानस्य विच्छिद्यन्ते। युज्ञस्य सन्तंतिरिस युज्ञस्यं त्वा सन्तंत्ये स्तृणामि सन्तंत्ये त्वा युज्ञस्येत्याहंवनीयाथ्सन्तंनोति। यजंमानस्य प्रजाये पश्नाः सन्तंत्ये। अपः प्रणंयति। श्रुद्धा वा आपः। श्रुद्धामेवारभ्यं प्रणीय प्रचरति। अपः प्रणंयति। युज्ञो वा आपः॥२८॥ युज्ञमेवारभ्यं प्रणीय प्रचरति। अपः प्रणंयति। युज्ञो वा आपः॥२८॥ युज्ञमेवारभ्यं प्रणीय प्रचरति। अपः प्रणंयति। वज्जो वा आपः। वज्जमेव भातृंव्येभ्यः प्रहृत्यं प्रणीय प्रचरति। अपः प्रणंयति। आपो वै रक्षोच्चीः। रक्षंसामपहत्ये। अपः प्रणंयति। आपो वै देवानां प्रियं धामं। देवानां मेव प्रियं धामं प्रणीय प्रचरति॥२९॥

अपः प्रणंयति। आपो वै सर्वा देवताः। देवतां एवारभ्यं प्रणीय

प्रचंरति। वेषांय त्वेत्यांह। वेषांय ह्यंनदाद्ते। प्रत्युंष्ट्र रक्षः प्रत्युंष्ट्रा अरातय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। धूरसीत्यांह। एष वै धुर्योऽग्निः। तं यदनुंपस्पृश्यातीयात्॥३०॥

अध्वर्यं च यजंमानं च प्रदेहत्। उपस्पृश्यात्येति। अध्वर्योश्च यजंमानस्य चाप्रंदाहाय। धूर्व तं यौस्मान्धूर्वति तं धूर्व यं व्यं धूर्वाम् इत्यांह। द्वौ वाव पुरुषो। यं चैव धूर्वति। यश्चेनं धूर्वति। तावुभौ शुचाऽपंयति। त्वं देवानांमिस् सिस्नंतमं पिप्नंतमं जुष्टतमं विह्नंतमं देवहूर्तम्मित्यांह। यथायजुरेवैतत्॥३१॥ अहुंतमिस हिव्धान्मित्याहानौत्ये। दश्हंस्व मा ह्वारित्यांह् धृत्ये। मित्रस्यं त्वा चक्षुंषा प्रेश्च इत्यांह मित्रत्वायं। मा भेमां संविक्था मा त्वां हिश्सिष्मित्याहाहिश्साये। यद्वै किं च् वातो नाभि वाति। तथ्सर्वं वरुणदेवत्यम्। उरु वातायेत्यांह। अवारुणमेवैनंत्करोति। देवस्यं त्वा सिवृतः प्रंसुव इत्यांह् प्रसूत्ये। अश्विनौर्वाहुश्यामित्यांह॥३२॥

अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांह् यत्यैं। अग्नये जुष्टं निर्वपामीत्यांह। अग्नयं एवेनां जुष्टं निर्वपति। त्रिर्यजुषा। त्रयं इमे लोकाः। एषां लोकानामास्यैं। तूष्णीं चंतुर्थम्। अपंरिमितमेवावं रुन्थे। स एवमेवानुंपूर्वश् ह्वीश्षि निर्वपति॥३३॥

इदं देवानांमिदम् नः सहेत्यांह् व्यावृत्यै। स्फात्यै त्वा

नाराँत्या इत्यांह् गृप्त्यै। तमंसीव वा पृषाँउन्तश्चरित। यः पर्गणिहं। सुवर्भि वि ख्येषं वैश्वान्रं ज्योतिरित्यांह। सुवर्वेवाभि वि पंश्यित वैश्वान्रं ज्योतिः। द्यावांपृथिवी ह्विषि गृहीत उदंवेपेताम्। दृश्हंन्तान्दुर्या द्यावांपृथिव्योरित्यांह। गृहाणां द्यावांपृथिव्योरित्यांह। युवंन्तरिक्षमिन्वहीत्यांह् गत्यै। अदित्यास्त्वोपस्थे सादयामीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या पृवेनंदुपस्थे सादयति। अग्ने ह्व्यश्र रक्षस्वेत्यांह् गृष्ट्यै॥३४॥ युक्तो वा आपो धामं प्रणीय प्रचरत्यतीयादेतद्वाहुन्यामित्यांह ह्वीशिष् निर्वपति गत्यै च्त्वारि

इन्द्रों वृत्रमंहन्। सोंऽपः। अभ्यंम्रियत। तासां यन्मेध्यं यिज्ञयु सदेवमासीत्। तदपोदंक्रामत्। ते दुर्भा अभवन्। यद्भैर्प उत्पुनाति। या एव मेध्यां यिज्ञयाः सदेवा आपः। ताभिरेवैना उत्पुनाति। द्वाभ्यामृत्पुनाति॥३५॥

द्विपाद्यजंमानः प्रतिष्ठित्यै। देवो वंः सवितोत्पुनात्वित्यांह। सवितृप्रंसूत एवेना उत्पुनाति। अच्छिंद्रेण प्वित्रेणेत्यांह। असौ वा आदित्योऽच्छिंद्रं प्वित्रम्। तेनैवेना उत्पुनाति। वसोः सूर्यस्य र्शिमभिरित्यांह। प्राणा वा आपंः। प्राणा वस्तवः। प्राणा रश्मयंः॥३६॥

प्राणैरेव प्राणान्थ्सं पृंणक्ति। सावित्रियर्चा। सवितृप्रंसूतं मे कर्मासदिति। सवितृप्रंसूतमेवास्य कर्म भवति। पच्छो गांयत्रिया त्रिष्यमृद्धत्वायं। आपों देवीरग्रेपुवो अग्रेगुव् इत्याह। रूपमेवासामेतन्मंहिमानं व्याचंष्टे। अग्रं इमं युज्ञं नंयताग्रं युज्ञपंतिमित्यांह। अग्रं एव युज्ञं नंयन्ति। अग्रं युज्ञपंतिम्॥३७॥

युष्मानिन्द्रोऽवृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रंमवृणीध्वं वृत्रतूर्य् इत्यांह। वृत्र हं हिन्ष्यित्तिन्द्र आपों वव्रे। आपो हेन्द्रं विवरे। संज्ञामेवासांमेतथ्सामानं व्याचेष्टे। प्रोक्षिताः स्थेत्यांह। तेनाऽऽपः प्रोक्षिताः। अग्नये वो जुष्टं प्रोक्षांम्यग्नीषोमांभ्यामित्यांह। यथादेवतमेवैनान्प्रोक्षंति। त्रिः प्रोक्षंति। त्र्यांवृद्धि युज्ञः॥३८॥

अथो रक्षंसामपंहत्यै। शुन्धंध्वं दैव्यांय कर्मणे देवयुज्याया इत्यांह। देवयुज्यायां एवैनांनि शुन्धित। त्रिः प्रोक्षंति। त्र्यांवृद्धि युज्ञः। अथो मेध्यत्वायं। अवंधूत्र रक्षोऽवंधूता अर्रातय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। अदित्यास्त्वगुसीत्यांह। इयं वा अदिंतिः॥३९॥

अस्या एवैन्त्वचं करोति। प्रतिं त्वा पृथिवी वेत्त्वित्यांह् प्रतिष्ठित्ये। पुरस्तांत्प्रतीचीनंग्रीवृमुत्तंरलोमोपंस्तृणाति मेध्यत्वायं। तस्मांत्पुरस्तांत्प्रत्यश्चः पृशवो मेध्मुपंतिष्ठन्ते। तस्मांत्पुराहेकाः। यज्ञो देवेभ्यो निलायत। कृष्णो रूपं कृत्वा। यत्कृष्णाजिने ह्विर्ध्यवहन्तिं। यज्ञादेव तद्यज्ञं

प्रयुंङ्के। हविषोऽस्कंन्दाय॥४०॥

अधिषवंणमिस वानस्पत्यमित्यांह। अधिषवंणमेवैनंत्करोति। प्रति त्वाऽदित्यास्त्वग्वेत्त्वित्यांह सयत्वायं। अग्नेस्तुनूरसी-त्यांह। अग्नेर्वा एषा तुनूः। यदोषंधयः। वाचो विसर्जनमित्यांह। यदा हि प्रजा ओषंधीनामुश्जन्ति। अथु वाचं विसृजन्ते। देववीतये त्वा गृह्णामीत्यांह॥४१॥

देवतांभिरेवैन्थ्समंध्यति। अद्रिरिस वानस्पृत्य इत्यांह। ग्रावांणमेवैनंत्करोति। स इदं देवेभ्यों हृव्य स्पुशिमं शिम्ष्वेत्यांह् शान्त्यैं। हिवंष्कृदेहीत्यांह। य एव देवाना हे हिव्ष्कृतंः। तान् ह्वंयति। त्रिह्वंयति। त्रिषंत्या हि देवाः। इषुमावदोर्जुमावदेत्यांह॥४२॥

इषंमेवोर्जं यजंमाने दधाति। द्युमद्वंदत व्यश् संङ्घातं जेष्मेत्यांह् भ्रातृंव्याभिभूत्ये। मनोः श्रद्धादेवस्य यजंमानस्या-सुर्घ्नी वाक्। यज्ञायुधेषु प्रविष्टाऽऽसीत्। तेऽसुरा यावंन्तो यज्ञायुधानांमुद्धदंतामुपाश्वेण्वन्। ते पराभवन्। तस्माध्स्वानां मध्येऽवसायं यजेत। यावंन्तोऽस्य भ्रातृंव्या यज्ञायुधानां-मुद्धदंतामुपश्रुण्वन्तिं। ते परां भवन्ति। उच्चेः सुमाहंन्त् वा आंह विजिंत्ये॥४३॥

वृङ्क एषामिन्द्रियं वीर्यम्। श्रेष्ठं एषां भवति। वर्षवृद्धमसि प्रतिं त्वा वर्षवृद्धं वेत्वित्याह। वर्षवृद्धा वा ओषंधयः। वर्षवृद्धा इषीकाः समृद्धै। यज्ञश्र रक्षाश्रस्यनु प्राविशन्। तान्यस्ना पृशुभ्यो निरवादयन्त। तुषैरोषंधीभ्यः। परांपूतश्र रक्षः परांपूता अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै॥४४॥

रक्षंसां भागोंऽसीत्यांह। तुषैरेव रक्षा रसि निरवंदयते। अप उपंस्पृशित मेध्यत्वायं। वायुर्वो विविन्तिकत्यांह। प्वित्रं वै वायुः। पुनात्येवैनान्। अन्तिरक्षादिव वा एते प्रस्कन्दन्ति। ये शूर्पात्। देवो वंः सिवृता हिरंण्यपाणिः प्रतिगृह्णात्वित्यांह प्रति-ष्ठित्ये। ह्विषोऽस्कन्दाय। त्रिष्फ्लीकर्त्वा आह। त्र्यांवृद्धि यज्ञः। अथों मेध्यत्वायं॥४५॥

द्वाभ्यामुत्पुंनाति रुश्मयों नयन्त्यग्रें यज्ञपंतिं यज्ञोऽदिंतिरस्कन्दाय गृह्णामीत्यांह वृदेत्यांहु विजित्या

अपंहत्या अस्कंन्दाय त्रीणि च॥______

अवंधूत्र रक्षोऽवंधूता अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। अदित्यास्त्वग्सीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या एवैन्त्वचं करोति। प्रतिं त्वा पृथिवी वेत्त्वत्यांह प्रतिंष्ठित्यै। पुरस्तांत्प्रतीचीनंग्रीवृमुत्तंरलोमोपंस्तृणाति मेध्यत्वायं। तस्मांत्पुरस्तांत्प्रत्यश्चः पृशवो मेध्मुपंतिष्ठन्ते। तस्मांत्प्रजा मृगं ग्राहुंकाः। युज्ञो देवेभ्यो निलायत॥४६॥

कृष्णों रूपं कृत्वा। यत्कृष्णाजिने ह्विरंधिपिनष्टिं। यज्ञादेव तद्यज्ञं प्रयुंङ्के। ह्विषोऽस्कन्दाय। द्यावांपृथिवी सहास्तांम्। ते शंम्यामात्रमेकमहुर्वेता १ शम्यामात्रमेकमहंः। दिवः स्कम्भनिरंसि प्रति त्वाऽदित्यास्त्वग्वेत्वित्यांह। द्यावांपृथिव्योवींत्यैं। धिषणांऽसि पर्वत्या प्रतिं त्वा दिवः स्कम्भनिर्वेत्त्वित्यांह। द्यावांपृथिव्योर्विधृंत्यै॥४७॥

धिषणांऽसि पार्वतेयी प्रतिं त्वा पर्वतिर्वेत्त्वित्यांह। द्यावांपृथिव्योर्धृत्यैं। देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंस्व इत्यांह् प्रसूत्यै। अश्विनौंर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांह यत्त्यैं। अधिवपामीत्यांह। यथादेवतमेवैनानिधं वपति। धान्यमिस धिनुहि देवानित्यांह। पृतस्य यजुंषो वीर्येण॥४८॥

यावदेकां देवतां कामयंते यावदेकां। तावदाहुंतिः प्रथते। न हि तदस्ति। यत्तावदेव स्यात्। यावं ज्ञुहोति। प्राणायं त्वाऽपानाय् त्वेत्यांह। प्राणानेव यजंमाने दधाति। दीर्घामनु प्रसितिमायुंषे धामित्यांह। आयुंरेवास्मिन्दधाति। अन्तरिक्षादिव वा एतानि प्रस्केन्दन्ति। यानि दृषदंः। देवो वंः सिवता हिरंण्यपाणिः प्रतिंगृह्णात्वित्यांह् प्रतिष्ठित्ये। ह्विषोऽस्केन्दाय। असंवपन्ती पिश्षाणूनि कुरुतादित्यांह मेध्यत्वायं॥४९॥

निलांयत् विर्धृत्यै वीर्येण स्कन्दन्ति चुत्वारिं च॥————[६]

धृष्टिंरसि ब्रह्मं युच्छेत्यांह् धृत्यैं। अपाँग्नेऽग्निमामादं जिह् निष्क्रव्याद से सेधा देवयजं वहेत्यांह। य एवामात्क्रव्यात्। तमंपहत्यं। मेध्येऽग्नौ कृपालुमुपंदधाति। निर्दंग्ध्र स्थो निर्दंग्धा अरांतय इत्यांह। रक्षा स्थेव निर्दहित। अग्निवत्युपंदधाति। अस्मिन्नेव लोके ज्योतिर्धत्ते। अङ्गार्मिधं वर्तयति॥५०॥

अन्तरिक्ष एव ज्योतिर्धत्ते। आदित्यमेवाम् िं होके ज्योतिर्धत्ते। ज्योतिष्मन्तोऽस्मा इमे लोका भवन्ति। य एवं वेदं। ध्रुवमंसि पृथिवीं दृश्हेत्यांह। पृथिवीमेवैतेनं दृश्हित। धर्त्रमंस्यन्तरिक्षं दृश्हेत्यांह। अन्तरिक्षमेवैतेनं दृश्हित। धरुणंमसि दिवं दृश्हेत्यांह। दिवंमेवैतेनं दृश्हित॥५१॥

धर्मास् दिशों हु हेत्यांह। दिशं एवैतेनं हु हित। इमाने वैतैर्ली कान्ह रेहित। हु हैन्ते उस्मा इमे लोकाः प्रजयां पृश्मिः। य एवं वेदं। त्रीण्यग्ने कपालान्यपंदधाति। त्रयं इमे लोकाः। एषां लोकानामास्यै। एकमग्ने कपालमुपं दधाति। एकं वा अग्ने कपालं पुरुषस्य सम्भवंति॥५२॥

अथ द्वे। अथ त्रीणिं। अथं चत्वारिं। अथाष्टौ। तस्मांदृष्टा-कंपालं पुरुषस्य शिरंः। यदेवं कृपालांन्युपद्धांति। यज्ञो वै प्रजापंतिः। यज्ञमेव प्रजापंति स् सङ्स्कंरोति। आत्मानंमेव तथ्सङ्स्कंरोति। तर् सङ्स्कृतमात्मानम्॥५३॥

अमुष्मिं ल्लोकेऽनु परैंति। यद्ष्टावृंपदधांति। गायत्रिया तथ्सम्मितम्। यन्नवं। त्रिवृता तत्। यद्दशं। विराजा तत्। यदेकांदश। त्रिष्टुभा तत्। यद्वादंश॥५४॥

जगत्या तत्। छन्दंः सम्मितानि स उपदर्धत्कपालांनि।

इमाँ ह्यो कार्ननुपूर्वं दिशो विधृत्यै द १ हित। अथा ऽऽयुंः प्राणान्य्रजां पृशून् यर्जमाने दधाति। सजातानेस्मा अभितो बहुलान्करोति। चितः स्थेत्यांह। यथायजुरेवैतत्। भृगूंणामिङ्गिरसां तपंसा तप्यध्वमित्यांह। देवतांनामेवैनांनि तपंसा तपति। तानि ततः स इस्थिते। यानि घर्मे कपालांन्युपचिन्वन्तिं वेधस् इति चतुंष्पदय्चां वि मुंश्रिति। चतुंष्पादः पृशवः। पृशुष्वेवोपिरेष्टात्प्रतिं तिष्ठति॥५५॥

वर्त्यति दिवंमेवैतेनं दश्हित सम्भवंति तश सङ्स्कृतमात्मानं द्वादंश सङ्स्थिते त्रीणि

च॥_____[७]

देवस्यं त्वा सिवतुः प्रंस्व इत्यांह् प्रसूँत्यै। अश्विनौंर्बाहुभ्यामिन्त्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तौम्। पूष्णो हस्तौभ्यामित्यांह् यत्यै। सं वंपामीत्यांह। यथादेवतमेवैनांनि संवंपति। समापो अद्भिरंग्मत् समोषंधयो रसेनेत्यांह। आपो वा ओषंधीर्जिन्वन्ति। ओषंधयोऽपो जिन्वन्ति। अन्या वा एतासांमन्या जिन्वन्ति॥५६॥

तस्मदिवमाह। स॰ रेवतीर्जगंतीभिर्मध्रंमतीर्मध्रंमतीभिः सृज्यध्वमित्याह। आपो वै रेवतीः। पृशवो जगंतीः। ओषंधयो मध्रंमतीः। आप ओषंधीः पृशून्। तानेवास्मां एक्धा स्॰सृज्यं। मध्रंमतः करोति। अद्भः परि प्रजांताः स्थ समद्भः पृंच्यध्वमितिं पूर्याप्लांवयति। यथा सुवृष्ट इमामंनुविसृत्यं॥५७॥ आप् ओषंधीर्म्हयंन्ति। ताहग्वेव तत्। जनंयत्ये त्वा संयौमीत्यांह। प्रजा पुवैतेनं दाधार। अग्नयें त्वाऽग्नीषोमांभ्यामित्यांह व्यावृत्त्ये। मुखस्य शिरो-ऽसीत्यांह। युज्ञो वै मुखः। तस्यैतच्छिरंः। यत्पंरोडाशंः। तस्मादेवमांह॥५८॥

घुर्मोऽसि विश्वायुरित्यांह। विश्वंमेवायुर्यजंमाने दधाति। उरु प्रथस्वोरु ते युज्ञपंतिः प्रथतामित्यांह। यजंमानमेव प्रजयां पृश्विमिः प्रथयति। त्वचं गृह्णीष्वेत्यांह। सर्वमेवैन्र् सर्तनुं करोति। अथाऽऽप आनीय परिमार्ष्टि। मार्स एव तत्त्वचं दधाति। तस्मौत्त्वचा मार्सं छुन्नम्। घुर्मो वा पृषोऽशांन्तः॥५९॥

अर्धमासैंऽर्धमासे प्रवृंज्यते। यत्पुंरोडाशंः। स ईंश्वरो यजमान श्रुचा प्रदहंः। पर्यग्नि करोति। प्शुमेवेनमकः। शान्त्या अप्रदाहाय। त्रिः पर्यग्नि करोति। त्र्यांवृद्धि युज्ञः। अथो रक्षंसामपंहत्ये। अन्तरित् रक्षोऽन्तरिता अरातय इत्याह॥६०॥

रक्षंसाम्नतर्हित्यै। पुरोडाशं वा अधिश्रित्र रक्षा ईस्य-जिघा रसन्। दिवि नाको नामाग्री रक्षोहा। स एवास्माद्रक्षा इस्यपांहन्। देवस्त्वां सविता श्रंपयत्वित्यांह। सवितृग्रंसूत एवैन ई श्रपयति। वर्षिष्ठे अधि नाक इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। अग्निस्तें तुनुवं माऽतिंधागित्याहा-ऽनंतिदाहाय। अग्नें हुव्य॰ रंक्षुस्वेत्यांहु गुप्त्यै॥६१॥

अविंदहन्तः श्रपयतेति वाचं विसृजते। यज्ञमेव ह्वी इष्यंभि-व्याहृत्य प्रतंनुते। पुरोरुचमविंदाहाय शृत्ये करोति। मस्तिष्को वै पुरोडाशः। तं यन्नाभिं वासयेत्। आविर्मस्तिष्कः स्यात्। अभिवासयित। तस्माद्गुहां मस्तिष्कः। भस्मना-ऽभिवासयित। तस्मान्मा इसेनास्थिं छन्नम्॥६२॥

वेदेनाभिवांसयति। तस्मात्केशैः शिरंश्छुन्नम्। अखंलिति-भावुको भवति। य एवं वेदं। पृशोर्वे प्रंतिमा पुरोडाशंः। स नायुजुष्कंमिभवास्यंः। वृथेव स्यात्। ईश्वरा यजंमानस्य पृशवः प्रमेतोः। सं ब्रह्मणा पृच्युस्वेत्यांह। प्राणा वै ब्रह्मं॥६३॥

प्राणाः प्रावंः। प्राणेरेव प्रान्थ्सम्पृणिक्ति। न प्रमायुंका भवन्ति। यजंमानो वै पुंरोडाशंः। प्रजा प्रावः पुरीषम्। यदेवमंभिवासयंति। यजंमानमेव प्रजयां प्राुभिः समर्धयति। देवा वै ह्विर्भृत्वाऽब्रुंवन्। कस्मिन्निदं म्रेक्ष्यामह् इतिं। सौऽग्निरंब्रवीत्॥६४॥

मियं तुनूः सं निधंध्वम्। अहं वस्तं जनियष्यामि। यस्मिन्मुक्ष्यध्व इतिं। ते देवा अग्नौ तुनूः सन्न्यंदधत। तस्मादाहुः। अग्निः सर्वां देवता इतिं। सोऽङ्गारेणाऽऽपः। अभ्यंपातयत्। ततं एकतोऽजायत। स द्वितीयम्भ्यं-

पातयत्॥६५॥

ततौँ द्वितोंऽजायत। स तृतीयंम्भ्यंपातयत्। ततिस्तृतों-ऽजायत। यद्द्योऽजांयन्त। तदाप्यानांमाप्यत्वम्। यदात्मभ्योऽजांयन्त। तदात्म्यानांमात्म्यत्वम्। ते देवा आप्येष्वंमृजत। आप्या अंमृजत् सूर्यांभ्युदिते। सूर्यांभ्युदितः सूर्यांभिनिमुक्ते॥६६॥

सूर्याभिनिमुक्तः कुन्खिनिं। कुन्खी श्यावदंति। श्यावदंत्रग्र-दिधिषौ। अग्रदिधिषुः पंरिवित्ते। परिवित्तो वीर्हणिं। वीर्हा ब्रह्महणिं। तद्बंह्महणुं नात्यंच्यवत। अन्तुर्वेदि निनयत्यवंरुद्धौ। उल्मुंकेनाभि गृह्णाति शृतुत्वायं। शृतकामा इव हि देवाः॥६७॥

अन्या जिंन्वन्त्यनु विसृत्यैवमाहाशांन्त आह् गुम्यै छुन्नं ब्रह्मांब्रवीद्वितीयंमुभ्यंपातयृथ्सूर्याभिनिमुक्ते

देवाः॥————[८]

देवस्यं त्वा सिवतुः प्रस्व इति स्फामादंते प्रस्ति। अश्विनौर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तौम्। पूष्णो हस्तौभ्यामित्यांह यत्यै। आदंद इन्द्रंस्य बाहुरंसि दक्षिण इत्यांह। इन्द्रियमेव यजंमाने दधाति। सहस्रंभृष्टिः शततेंजा इत्यांह। रूपमेवास्यैतन्मंहिमानं व्याचंष्टे। वायुरंसि तिग्मतेंजा इत्यांह। तेजो व वायुः॥६८॥ तेजं पुवास्मिन्दधाति। विषाद्वै नामांसुर आंसीत्। सोऽबिभेत्। यज्ञेनं मा देवा अभिभविष्यन्तीति। स पृंथिवीम्भ्यंवमीत्।

सा मेध्याऽभंवत्। अथो यदिन्द्रों वृत्रमहन्। तस्य लोहितं पृथिवीमनु व्यंधावत्। सा मेध्याऽभंवत्। पृथिवि देवयज्जनीत्यांह॥६९॥

मेध्यांमेवैनां देवयर्जनीं करोति। ओषंध्यास्ते मूलं मा हिर्श्सिष्मित्यांह। ओषंधीनामहिर्श्सायै। ब्रजं गंच्छ गोस्थानमित्यांह। छन्दार्श्सि वै ब्रजो गोस्थानंः। छन्दार्श्स्येवास्मैं ब्रजं गोस्थानं करोति। वर्षंतु ते द्यौरित्यांह। वृष्टिर्वे द्यौः। वृष्टिंमेवावं रुन्धे। बुधान देव सवितः पर्मस्यां परावतीत्यांह॥७०॥

द्वौ वाव पुर्रुषौ। यं चैव द्वेष्टिं। यश्चैनं द्वेष्टिं। तावुमौ बंध्नाति पर्मस्यां परावितं शतेन पाशैंः। योंऽस्मान्द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्मस्तमतो मा मौगित्याहानिं मुत्त्वौ। अररुर्वे नामां सुर आंसीत्। स पृंथिव्यामुपं मुप्तोऽशयत्। तं देवा अपंहतोऽररुः पृथिव्या इति पृथिव्या अपाँ घ्रन्। भ्रातृं व्यो वा अरर्रुः। अपंहतोऽररुः पृथिव्या इति यदाहं॥७१॥

भ्रातृंव्यमेव पृंथिव्या अपंहन्ति। तेंऽमन्यन्त। दिवं वा अयमितः पंतिष्यतीतिं। तम्ररुंस्ते दिवं माऽस्कानितिं दिवः पर्यंबाधन्त। भ्रातृंव्यो वा अरुरुंः। अरुरुंस्ते दिवं मा स्कानिति यदाहं। भ्रातृंव्यमेव दिवः परिंबाधते। स्तम्बयुजुर्हंरति। पृथिव्या एव भ्रातृंव्यमपहन्ति। द्वितीयर्ं हरति॥७२॥ अन्तिरिक्षादेवेन्मपंहिन्ति। तृतीयर् हरित। दिव एवेन्मपंहिन्ति। तूष्णीं चंतुर्थर हरिति। अपिरिमितादेवेन्मपं-हिन्ति। असुराणां वा इयमग्रं आसीत्। यावदासीनः परापश्यंति। तावंदेवानांम्। ते देवा अंब्रुवन्। अस्त्वेव नोऽस्यामपीति॥७३॥

क्यंत्रो दास्यथेतिं। यावंथ्स्वयं पंरिगृह्णीथेतिं। ते वसंवस्त्वेतिं दक्षिणतः पर्यंगृह्णन्। रुद्रास्त्वेतिं पृश्चात्। आदित्यास्त्वेत्यंत्तर्तः। तेंऽग्निना प्राञ्चोऽजयन्। वसंभिदिक्षिणा। रुद्रैः प्रत्यश्चंः। आदित्येरुदंश्चः। यस्यैवं विदुषो वेदिं परिगृह्णन्तिं॥७४॥

भवंत्यात्मनां। परांऽस्य भ्रातृं व्यो भवति। देवस्यं सिवृतुः स्व इत्यांह् प्रसूँत्ये। कर्म कृण्वन्ति वेधस् इत्यांह। इषित श् हि कर्म क्रियतें। पृथिव्ये मेध्यं चामेध्यं च व्युदंकामताम्। प्राचीनमुदीचीनं मेध्यम्। प्रतीचीनं दक्षिणाऽमेध्यम्। प्राचीमुदीचीं प्रवृणां करोति। मेध्यांमेवैनां देव्यर्जनीं करोति॥ ७५॥

प्राश्चौ वेद्य सावुन्नंयति। आहुवनीयंस्य परिगृहीत्यै। प्रतीची श्रोणीं। गार्हपत्यस्य परिगृहीत्यै। अथो मिथुन्त्वायं। उद्धन्ति। यदेवास्यां अमेध्यम्। तदपंहन्ति। उद्धन्ति। तस्मादोषंधयः पराभवन्ति॥७६॥ मूलं छिनत्ति। भ्रातृंव्यस्यैव मूलं छिनत्ति। मूलं वा अतितिष्ठद्रक्षा्र्स्यनृत्यिपते। यद्धस्तेन छिन्द्यात्। कुन्खिनीः प्रजाः स्युः। स्फोनं छिनत्ति। वज्रो वै स्फाः। वज्रेणैव यज्ञाद्रक्षा्र्स्यपंहन्ति। पितृदेवत्याऽतिंखाता। इयंतीं खनति॥७७॥

प्रजापंतिना यज्ञमुखेन सम्मिताम्। वेदिर्देवेभ्यो निलायत। तां चंतुरङ्गुलेऽन्वंविन्दन्। तस्माँचतुरङ्गुलं खेयाँ। चतुरङ्गुलं खंनति। चतुरङ्गुले ह्योषंधयः प्रतितिष्ठंन्ति। आ प्रंतिष्ठायै खनति। यजमानमेव प्रंतिष्ठां गंमयति। दक्षिणतो वर्षीयसीं करोति। देवयजंनस्यैव रूपमंकः॥७८॥

पुरीषवतीं करोति। प्रजा वै प्रावः पुरीषम्। प्रजयैवैनं प्राभिः पुरीषवन्तं करोति। उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति। प्रतावती वै पृथिवी। यावती वेदिः। तस्यां प्रतावत एव भ्रातृंव्यं निर्भज्यं। आत्मन् उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति। ऋतमंस्यृत्सदंनमस्यृत्श्रीर्सीत्यांह। यथायुजुरेवैतत्॥७९॥

क्रूरिमंव वा एतत्केरोति। यद्वेदिं क्रोतिं। धा असि स्वधा असीतिं योयप्यते शान्त्यैं। उर्वी चासि वस्वीं चासीत्यांह। उर्वीमेवैनां वस्वीं करोति। पुरा क्रूरस्यं विस्पेपं विरिष्शिन्नित्यांह मेध्यत्वायं। उदादायं पृथिवीं जीरदांनुर्यामैरेयं चन्द्रमंसि स्वधाभिरित्यांह। यदेवास्यां

अमेध्यम्। तदंपहत्यं। मेध्यां देवयर्जनीं कृत्वा॥८०॥

यद्दश्चन्द्रमंसि मेध्यम्। तद्स्यामेर्ग्यति। तां धीरांसो अनुदृश्यं यजन्त इत्याहानुंख्यात्यै। प्रोक्षंणीरा सांदय। इध्माब्र्हिरुपंसादय। स्नुवं च स्नुचंश्च सम्मृंड्डि। पत्नी र सन्नंह्य। आज्येनोदेहीत्यांहानुपूर्वतांयै। प्रोक्षंणीरा सांदयति। आपो वै रंक्षोघ्रीः॥८१॥

रक्षंसामपहत्यै। स्फास्य वर्त्मंन्थ्सादयति। युज्ञस्य सन्तंत्यै। युवाच् हासितो दैवलः। एतावंतीवां अमुष्मिं क्षोक आपं आसन्। यावंतीः प्रोक्षंणीरिति। तस्मां द्वहीरासाद्याः। स्फामुदस्यन्। यं द्विष्यात्तं ध्यायेत्। शुचैवैनंमप्यति॥८२॥ व वायुर्गह परावतीत्याहाहं द्वितीय हर्तिति परिगृह्वन्ति देवयजंनी करोति भवन्ति खनत्यकरेतत्कृत्वा रक्षोक्षीर्र्पयति॥——[९]

वज्रो वै स्फाः। यद्नवर्श्वं धारयेत्। वज्रेंऽध्वर्युः क्षंण्वीत। पुरस्तांत्तिर्यश्चं धारयति। वज्रो वै स्फाः। वज्रेणेव यज्ञस्यं दक्षिणतो रक्षा्र्स्यपंहन्ति। अग्निभ्यां प्राचंश्च प्रतीचंश्च। स्फोनोदींचश्चाधराचंश्च। स्फोन् वा एष वज्रेणास्य पाप्मानं भ्रातृंव्यमपहत्यं। उत्करेऽधि प्रवृंश्चति॥८३॥

यथोपधार्यं वृश्चन्त्येवम्। हस्ताववं नेनिक्ते। आत्मानंमेव पंवयते। स्फ्यं प्रक्षांलयति मेध्यत्वायं। अथो पाप्मनं एव भ्रातृंव्यस्य न्युङ्गं छिनित्ति। इध्माबुर्हिरुपंसादयति युक्त्यैं। यज्ञस्यं मिथुन्त्वायं। अथो पुरोरुचंमेवेतां दंधाति। उत्तंरस्य कर्मणोऽनुंख्यात्ये। न पुरस्तौत्प्रत्यगुपंसादयेत्॥८४॥ यत्पुरस्तौत्प्रत्यगुपसादयेत्। अन्यत्रांऽऽहुतिप्थादि्ध्मं प्रति-पादयेत्। प्रजा वे बर्हिः। अपंराध्रयाद्वर्हिषां प्रजानां प्रजनंनम्। पृश्चात्प्रागुपंसादयित। आहुतिप्थेने्ध्मं प्रति-पादयित। सम्प्रत्येव बर्हिषां प्रजानां प्रजनंनम्पैति। दक्षिणमि्ध्मम्। उत्तंरं बर्हिः। आत्मा वा इध्मः। प्रजा बर्हिः। प्रजा ह्यात्मन् उत्तंरतरा तीर्थे। ततो मेधंमुपनीयं। यथादेवतमेवेन्त्प्रतिष्ठापयित। प्रति तिष्ठति प्रजयां पृश्चिर्यजमानः॥८५॥

वृश्चित् साद्येदिध्मः पश्चं च॥______[१०]

तृतीयंस्यां देवस्यांश्वपुर्शुं यो वै पूँवेंद्युः कर्मणे वामिन्द्रों वृत्तमंहुन्थ्सोंऽपोऽवंधूतं धृष्टिंदेवस्येत्यांहु सं वंपामि देवस्य स्फामा दंदे वज्रो वै स्फाो दर्श॥१०॥ तृतीयंस्यां यज्ञस्यानंतिरेकाय पुवित्रंवत्यध्वर्युं चांधिषवंणमस्यन्तिरेक्ष एव रक्षंसामन्तर्हित्यै द्वौ वाव पुरुषौ यदुदश्चन्द्रमंसि मेध्यं पश्चाशींतिः॥८५॥ तृतीयंस्यां यज्ञंमानः॥

हिर्रः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः॥

द्वितीयः प्रश्नः 25

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/